

Fjerning av brukt reaktorbrensel fra Andrejevbukta

Andrejevbukta, ca. seks mil fra den norsk-russiske grensen, var fra 1960-tallet en militær servicebase for Nordflåtens reaktordrevne fartøyer. Ved anlegget er det lagret brukt reaktorbrensel fra ca. 100 atomubåter, samt store mengder annet fast og flytende radioaktivt avfall. Etter at driften ved anlegget opphørte på 1980-tallet, har det vært minimalt vedlikehold og deler av området er sterkt forurenset. Russland har nå startet arbeidet med å fjerne brukt brensel fra Andrejevbukta.

Beholdere med brukt brensel som er fjernet fra Andrejevbukta. Foto: Nuvia.

62 beholdere med brukt brensel skal fjernes fra Andrejevbukta i sommer. Disse blir fjernet fordi de står i veien for en bygning som må til for å kunne fjerne resten av brenselet. Den største utfordringen, å fjerne alt brenselet, vil trolig starte i 2014-2015. Beholderne, som russerne nå er i gang med å fjerne, utgjør ca. 1-2 % av den totale mengden brukt brensel på området. Arbeidet blir gjennomført og finansiert av Russland alene, og er ikke en del av det internasjonale samarbeidet som også pågår i Andrejevbukta. Prosjektet er godkjent av russiske strålevernsmyndigheter, og det er russiske myndigheter som har ansvaret for sikkerheten ved arbeidet.

Brenselet fraktes med transportskip fra Andrejevbukta til Atomflot ved Murmansk. Derfra transporteres det med tog til gjenvinningsanlegget i Majak i Syd-Ural.

Håndtering og fjerning av brukt kjernebrensel er en risikofylt prosess. Statens strålevern ble våren 2009 orientert om de russiske planene, og har fått informasjon om gjennomføringen av prosjektet og hvilke risikoforhold som er vurdert i planleggingen av arbeidet. Strålevernet har lagt vekt på at risikoen for eventuelle uhell ved håndteringen av brenselet, bør reduseres mest mulig. Samtidig har det vært nært samarbeid mellom norske og russiske stråleverns-

myndigheter i utarbeiding av retningslinjer for håndtering og sikring av radioaktivt avfall og brukt kjernebrensel i Andrejevbukta.

Beredskap

For å kunne håndtere en eventuell uønsket hendelse i forbindelse med fjerningen av brenselet, er det viktig at beredskapen både på norsk og russisk side er god. Norge og Russland har tiltrådt IAEAs internasjonale varslingskonvensjon. I tillegg er det en egen bilateral avtale mellom Russland og Norge om tidlig varsling av atomulykker og utveksling av informasjon om atomanlegg. Avtalen ble undertegnet i 1993. I 2003 ble de to landene enige om ytterligere å senke terskelen for varsling og informasjonsutveksling. Det er av avgjørende betydning med god informasjonsflyt mellom landene, både om risikovurderinger og om informasjon ved en eventuell hendelse. Den norske atomberedskapsorganisasjonen er etablert for å redusere konsekvenser av ulykker og hendelser som kan ramme Norge og norske interesser. Strålevernet drifter et automatisk målenettverk, RADNETT (<http://radnett.nrpa.no/>). Tilsvarende nettverk finnes i andre land. Gjennom en avtale i Østersjørådet, utveksles disse dataene rutinemessig. Norske og russiske måledata er også tilgjengelig på internett.

Regjeringens handlingsplan for atomvirksomhet og miljø i nordområdene

Handlingsplanen er norske myndigheters viktigste virkemiddel for samarbeid om atomvirksomhet og forhindring av radioaktiv forurensning fra atomvirksomhet i Nordvest-Russland. Handlingsplanen ledes og finansieres av Utenriksdepartementet. Statens strålevern er fagdirektorat for UD.

Det overordnede målet med handlingsplanen er å bidra til å beskytte helse, miljø og næringsvirksomhet mot radioaktiv forurensning.

Handlingsplanen ble iverksatt april 1995.

Norsk innsats i Andrejevbukta

I tillegg til russisk innsats i Andrejevbukta, deltar både Norge og andre land i sikrings- og oppryddingsarbeidet. Dette arbeidet er en av den norske regjeringens viktigste prioriteringer innen for Regjeringens handlingsplan for atomvirksomhet og miljø i nordområdene. Norge var det første landet som fikk adgang til å besøke bukta og har siden 1997 finansiert og gjennomført en rekke tiltak. Et viktig mål for Norge er å tilrettelegge for sikring og senere sikker fjerning av det brukte brenselet gjennom å etablere ny infrastruktur i området.

Statens strålevern har et nært samarbeid med russiske tilsynsmyndigheter, dette har blant annet resultert i krav og kriterier for håndtering av brukt brensel i Andrejevbukta. Det er viktig at de krav som utarbeides av russiske tilsynsmyndigheter fører til at arbeidet gjennomføres i henhold til internasjonale standarder og retningslinjer.

Internasjonal innsats

De senere årene er det etablert et bredt internasjonalt samarbeid i Andrejevbukta. Samarbeidet er ledet av Russland. Norge er sammen med Storbritannia sentrale aktører i tilretteleggingen av arbeidet med å sikre og fjerne det radioaktive avfallet. I tillegg er Italia, Sverige og Den nordlige dimensjons miljøpartnerskap (NDEP-fondet) med i ulike prosjekter.

